

ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Σειρά: ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Παραγωγή: ΜΙΝΩΑΣ Α.Ε.Ε.

1η έκδοση: Ιανουάριος 2012

Συλλογή υλικού – Μετάφραση: Αλέξης Καλοφωλιάς

Επιμέλεια κειμένου: Γιώργος Διαμάντης

Σχεδιασμός εξωφύλλου – Σελιδοποίηση: Ιάκωβος Ψαρίδης

Copyright © για την παρούσα έκδοση:

Εκδόσεις ΜΙΝΩΑΣ

Τ.Θ. 504 88, 141 10 Ν. Ηράκλειο, ΑΘΗΝΑ

τηλ.: 210 27 11 222 – fax: 210 27 76 818

www.minoas.gr • e-mail: info@minoas.gr

ISBN 978-960-481-735-1

ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Εισαγωγή

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας αποτελεί μια επιλογή από ρήσεις και γραπτές διατυπώσεις οι οποίες με τον έναν ή τον άλλο τρόπο σχετίζονται με την κρίση που βιώνουμε. Μια κρίση που, εκτός από οικονομική, αποτελεί και κρίση αξιών και προτεραιοτήτων, καθώς βαδίζουμε σε καιρούς αβέβαιους, στο επίκεντρο μιας κατάστασης που απαιτεί να δείξουμε εγρήγορση και υπομονή.

Όμως, παρά τις δυσκολίες και την αβεβαιότητα που επιφέρουν όλες οι κρίσεις στην ανθρώπινη ιστορία, εμπεριέχουν και τα ψήγματα της θετικής σκέψης που οδηγούν στην υπέρβασή τους, αποτελώντας μια πρώτης τάξης ευκαιρία για αμφισβήτηση και αναθεώρηση καθιερωμένων αντιλήψεων και νοοτροπιών. Επιλέγοντας αποφθέγματα, αφο-

ρισμούς και λεχθέντα ανθρώπων που ο τομέας ενασχόλησής τους σχετίζεται άμεσα με το αντικείμενο –οικονομολόγων, επιχειρηματιών και πολιτικών–, αλλά και στοχαστών ευρύτερης εμβέλειας, όπως και λαϊκά γνωμικά, η παρούσα έκδοση επιχειρεί να ρίξει λίγο φως στις πολλές πλευρές ενός φαινομένου που πλήττει με ιδιαίτερη σφοδρότητα τη χώρα μας, αλλάζοντας παράλληλα τον κόσμο και μαζί του κι εμάς.

Το βιβλίο χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες. Η πρώτη ενότητα, με τίτλο *Το χρήμα και η οικονομία*, περιλαμβάνει ρητά, γνωμικά και δηλώσεις που αναφέρονται στον ρόλο του χρήματος και το πλαίσιο σχέσεων που αυτό δημιουργεί και συντηρεί. Οι απόψεις που παρατίθενται προβάλλουν κυρίως τη διαρκή διαμάχη στους κόλπους της κυρίαρχης φιλελεύθερης ιδεολογίας ανάμεσα στους θιασώτες του κοινωνικού φιλελευθερισμού και αυτούς του νεοφιλελευθερισμού της ελεύθερης αγοράς, ενώ δίνουν και μία ιδέα για το πώς σκέφτονται οι άνθρωποι που με τις κινήσεις τους επέσπευσαν την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, οι κερδοσκόποι του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η δεύτερη ενότητα, με τίτλο *Το κράτος και η κοινωνία*, μεταφέρει αυτή τη διαμάχη στο πεδίο

των δομών της αντιπροσωπευτικής διακυβέρνησης και δείχνει τις επιπτώσεις της κρίσης στην κοινωνία, σκιαγραφώντας ταυτόχρονα και τις πιθανές διαδρομές συλλογικής εξόδου.

Οι δύο τελευταίες ενότητες, με τίτλους *Η δοκιμασία* και *Η ελπίδα*, αναφέρονται στις επιπτώσεις της κρίσης στο άτομο, στην απώλεια ταυτότητας που επιφέρουν η φτώχεια και η ανεργία, στην αυτογνωσία που μόνο οι δυσκολίες μπορούν να χαρίσουν και στη σημασία της ελπίδας για τη διατήρηση της ψυχικής και κοινωνικής υγείας και συνοχής, όπως και της προοπτικής για μια καλύτερη ζωή.

*Συντακτική ομάδα
Εκδόσεων Μίνωας*

Το χρήμα και η οικονομία

Αν θέλεις να μάθεις την αξία του χρήματος, δοκίμασε να ζητήσεις δανεικά.

ΤΖΟΡΤΖ ΧΕΡΜΠΕΡΤ (1593–1633),
ΟΥΑΛΟΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Το χρήμα είναι καλύτερο από τη φτώχεια, αλλά μόνο για οικονομικούς λόγους.

ΓΟΥΝΤΙ ΑΛΕΝ (γ. 1935), ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΗΘΟΠΟΙΟΣ
ΚΑΙ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Όποιος πιστεύει ότι το χρήμα είναι τα πάντα είναι καταδικασμένος να κάνει τα πάντα για το χρήμα.

ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ (1706–1790)
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ

Πλούσιος είναι αυτός που χαίρεται για το μερτικό του.

ΑΠΟ ΤΟ *ΤΑΛΜΟΥΔ*

Ένας πλούσιος δεν είναι παρά ένας φτωχός με χρήμα.

ΟΥΙΛΙΑΜ Κ. ΦΙΛΤΣ (1880–1946),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΗΘΟΠΟΙΟΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Ένα δολάριο που αποταμιεύθηκε είναι ένα δολάριο που αποκτήθηκε.

ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ (1706–1790),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ,
ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ

Ένα δολάριο που αποταμιεύθηκε είναι είκοσι πέντε σεντς που αποκτήθηκαν.

ΤΖΟΝ ΤΣΙΑΡΝΤΙ (1916–1986),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Μην δίνεις στο χρήμα μεγαλύτερη αξία απ' όση έχει.
Το χρήμα είναι καλός υπηρέτης, αλλά κακός αφέντης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΟΥΜΑΣ ΥΙΟΣ (1824–1895),
ΓΑΛΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Το χρήμα είναι η συμφωνία μεταξύ των μελών μιας κοινότητας να χρησιμοποιούν κάτι ως μέσο συναλλαγής.

ΜΠΕΡΝΑΡΝΤ ΛΙΤΑΡ (Γ. 1942),
ΒΕΛΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

Όλα μπορεί να τα αντέξει κανείς εκτός από μια ευμάρεια χωρίς τέλος.

ΓΙΟΧΑΝ ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΦΟΝ ΓΚΑΙΤΕ (1749–1832),
ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Σκαιὸν τὸ πλουτεῖν κ' ἄλλο μηδὲν εἰδέναι.

(Εἶναι φοβερό να πλουτίζεις και να μην γνωρίζεις τίποτε ἄλλο.)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ (480–406 π.Χ.),
ΕΛΛΗΝΑΣ ΤΡΑΓΙΚΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Πόση αξιοπρέπεια προσδίδει σε μια γηραιά κυρία ο λογαριασμός της στην τράπεζα! Αν είναι συγγενής μας, με πόση τρυφερότητα παραβλέπουμε τα λάθη της, πόσο ευγενική και καλοσυνάτη τη βρίσκουμε!

ΟΥΪΛΙΑΜ ΘΑΚΕΡΙ (1811–1863),
ΑΓΓΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Ξόδεψε τα χρήματά σου για να λύσεις ένα πρόβλημα, και να είσαι σίγουρος ότι το πρόβλημά σου θα παραμείνει άλυτο.

ΤΟΝΙ ΚΑΚΟ (Γ. 1975),
ΦΙΝΛΑΝΔΟΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ

Τὸν μὲν κόρον ὑπὸ τοῦ πλούτου γεννᾶσθαι, τὴν δὲ ὕβριν ὑπὸ τοῦ κόρου.

(Ο πλούτος γεννάει τον κορεσμό και ο κορεσμός γεννάει την ὕβρη.)

ΣΟΛΩΝ (ΠΕΡ. 640–ΠΕΡ. 560 Π.Χ.),
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ

Το χρήμα δεν μιλάει, βρίζει.

ΜΠΟΜΠ ΝΤΙΛΑΝ (Γ. 1941),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ
[από το τραγούδι *It's alright, ma (I'm 72 only bleeding)*, 1965]

Αν δεν υπήρχαν οι γυναίκες, όλα τα χρήματα του κόσμου δεν θα είχαν κανένα νόημα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΩΝΑΣΗΣ (1906–1975),
ΕΛΛΗΝΑΣ ΕΦΟΠΙΑΣΤΗΣ

Ο μόνος ασφαλής τρόπος για να διπλασιάσεις τα χρήματά σου είναι να τα διπλώσεις και να τα βάλεις στην τσέπη σου.

ΚΙΝ ΧΑΜΠΑΡΝΤ (1868–1930), ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΟΣ

Στην κοινωνία μας το χρήμα είναι δύναμη. Το χρήμα κινεί τα πάντα. Όταν κάποιος από μας κάνει όνειρα, τι φαντάζεται; Πώς συμβολίζουμε την επιτυχία και την ευτυχία; Όλοι το ξέρουν! Ονειρευόμαστε να γίνουμε πλούσιοι!

ΚΛΑΡΕΝΣ ΕΝΤΟΥΙΝ ΑΪΡΣ (1891–1972),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

Αίρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς,
ὕπὲρ δὲ ἀργύριον καὶ χρυσίον χάρις ἀγαθή.

(Προτιμότερο ένα καλό όνομα παρά μεγάλα πλούτη, προτιμότερη η αγαθή χάρη παρά ασήμι και χρυσάφι.)

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ 22:1

Το χρήμα δεν είναι προϊόν καθαυτό, αλλά υποπροϊόν· γι' αυτό μην το κυνηγάς.

ΝΤΙΡΟΥΜΠΑΪ ΑΜΠΑΝΙ (1932–2002),
ΙΝΔΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ

Ο πατέρας μου μου είπε: Όταν δουλεύεις, μην σταματάς να μετράς τα λεφτά σου.

ΠΕΛΕ (Γ. 1940),
ΒΡΑΖΙΛΙΑΝΟΣ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΣΤΗΣ

Δεν με ενδιαφέρει να είμαι ο πλουσιότερος άνθρωπος στο νεκροταφείο. Αυτό που έχει σημασία για μένα είναι να πέφτω κάθε βράδυ για ύπνο λέγοντας στον εαυτό μου ότι κάναμε κάτι υπέροχο.

ΣΤΙΒ ΤΖΟΜΠΣ (1955–2011),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ

Όποιος διατάζει είναι φτωχός.

ΜΕΛ ΜΠΡΟΥΚΣ (Γ. 1926),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΗΘΟΠΟΙΟΣ,
ΣΕΝΑΡΙΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ

Το χρήμα δεν αρκεί για να σου εξασφαλίσει την ευτυχία, αλλά μπορεί να σου προσφέρει ένα πολύ ευχάριστο είδος δυστυχίας.

ΑΛΑΝ «ΣΠΑΪΚ» ΜΙΛΓΚΑΝ (1918–2002),
ΑΓΓΛΟΣ ΗΘΟΠΟΙΟΣ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Όποιος δεν μένει ικανοποιημένος με τα λίγα δεν θα είναι ικανοποιημένος ούτε με τα πολλά.

ΑΡΑΒΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Το χρήμα είναι απλώς ένα εργαλείο· μπορεί να σε πάει εκεί που θέλεις, αλλά δεν μπορεί να σε αντικαταστήσει στη θέση του οδηγού.

AÏN PANT (1905–1982),

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΔΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

Όταν το χρήμα μιλάει, η αλήθεια σιωπάει.

ΡΩΣΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Για να είναι κάποιος αρκετά έξυπνος ώστε να αποκτήσει πολλά χρήματα, πρέπει να είναι αρκετά ανόητος ώστε να τα επιθυμεί.

ΓΚΙΑΜΠΕΡΝΤ ΚΙΘ ΤΣΕΣΤΕΡΤΟΝ (1874–1936),

ΑΓΓΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Ένα ορυχείο είναι απλώς μια τρύπα στη γη με έναν ψεύτη στην έξοδο.

ΜΑΡΚ ΤΟΥΕΪΝ (1835–1910), ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Ό,τι λάμπει δεν είναι χρυσός.

ΟΥΙΛΙΑΜ ΣΑΙΞΠΗΡ (1564–1616),
ΑΓΓΛΟΣ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΟΣ

Ο πλούτος δεν κρατάει τρεις γενιές.

ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Το χρήμα είναι σαν έκτη αίσθηση. Μόνο που χωρίς αυτήν οι υπόλοιπες πέντε είναι άχρηστες.

ΟΥΙΛΙΑΜ ΣΟΜΕΡΣΕΤ ΜΟΜ (1874–1965),
ΑΓΓΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Η γνώση είναι καλύτερη από τα πλούτη.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Το καλαμπόκι είναι απαραίτητο, το ασήμι είναι απλώς πλεονασμός.

ΑΝΤΑΜ ΣΜΙΘ (1723–1790),
ΑΓΓΛΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

Χρήμα... Το σύμβολο του καθήκοντος, το άχραντο μυστήριο που επικυρώνει ότι έχεις πράξει για το ανθρώπινο είδος αυτό που προσδοκά από σένα.

Υπόψη ότι το ανθρώπινο είδος δεν είναι και ο καλύτερος κριτής, αλλά δεν υπάρχει καλύτερος.

ΣΑΜΙΟΥΕΛ ΜΠΑΤΛΕΡ (1835–1902),
ΑΓΓΛΟΣ ΣΑΤΙΡΙΚΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Υπάρχει ένα είδος πνευματικής υπεροψίας που κάνει τους ανθρώπους να πιστεύουν ότι μπορούν να είναι ευτυχισμένοι χωρίς χρήματα.

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΙ (1913–1960),
ΓΑΛΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ, ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ

Όσο περισσότερα μαθαίνεις, τόσο λιγότερα χρειάζεσαι.

ΠΑΡΟΙΜΙΑ ΤΩΝ ΑΒΟΡΙΓΙΝΩΝ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει ἢ ἐνὸς ἀνδέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

(Κανένας υπηρέτης δεν μπορεί να υπηρετεί δυο κύριους, γιατί ή θα μισήσει τον έναν και θα αγαπήσει τον άλλο ή θα προσηλωθεί στον έναν και θα καταφρονήσει τον άλλο. Δεν μπορείτε να υπηρετείτε και τον Θεό και το χρήμα.)

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ 16:13

Το χρήμα δεν σου προσφέρει φίλους, αλλά σου εξασφαλίζει εχθρούς ανώτερου επιπέδου.

ΑΛΑΝ «ΣΠΑΪΚ» ΜΙΛΙΓΚΑΝ (1918–2002),
ΑΓΓΛΟΣ ΗΘΟΠΟΙΟΣ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Δεν φτάνει να αγαπάς το χρήμα, πρέπει το χρήμα να σε αγαπάει κι εκείνο.

ΒΑΡΟΝΟΣ ΝΕΪΘΑΝ ΜΑΓΙΕΡ ΡΟΤΣΙΛΑΝΤ (1840–1915),
ΒΡΕΤΑΝΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

Η Βαρκελώνη είναι ωραία αν το πουγκί σου κουδουνίζει.

ΚΑΤΑΛΑΝΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Η ολιγάρκεια είναι ένας θησαυρός που δεν τελιώνει ποτέ.

ΑΡΑΒΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Άπλωσε τα πόδια σου μέχρι εκεί που φτάνει το πάπλωμά σου.

ΑΡΑΒΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Το χρήμα είναι επίφοβο θέμα για συζήτηση. Οι ευ-

γενικοί συνομιλητές το αποφεύγουν. Μπορείς να μιλήσεις για την οικονομία, δεν μπορείς όμως να μιλήσεις απερίφραστα για το χρήμα.

ΜΑΞ ΠΛΟΥΜΑΝ (1883–1941),
ΒΡΕΤΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Το χρήμα προσδίδει κύρος σε κάτι που, εάν δεν καταβληθεί αντίτιμο γι' αυτό, είναι ασήμαντο.

ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΓΟΥΛΦ (1882–1941), ΑΓΓΛΙΔΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Το χρήμα είναι το νευρικό κέντρο του οικονομικού συστήματος.

ΜΑΡΕΪ ΡΟΘΜΠΑΡΝΤ (1926–1995),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

Το χρήμα είναι το κλειδί που ανοίγει όλες τις κλειδαριές.

ΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Ποτέ μην παλεύεις με έναν χεροδύναμο και ποτέ μην πηγαίνεις έναν πλούσιο στο δικαστήριο.

ΛΙΘΟΥΑΝΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Συχνά το χρήμα κοστίζει πολύ ακριβά.

ΡΑΛΦ ΟΥΑΛΝΤΟ ΕΜΕΡΣΟΝ (1803–1882),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ,
ΔΟΚΙΜΙΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Πού πάτε, χρήματα; Εκεί όπου υπάρχει κι άλλο χρήμα.

ΚΑΤΑΛΑΝΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Το χρήμα δεν διαλέγει τους ανθρώπους.

ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Καμιά φορά το μεγαλύτερο κέρδος είναι να χάσεις.

ΤΖΟΡΤΖ ΧΕΡΜΠΕΡΤ (1593–1633),
ΟΥΑΛΟΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία...

(Επειδή ρίζα όλων των κακών είναι η φιλαργυρία...)

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α΄ 6:10

Είναι καλό να έχεις πολλά χρήματα κι όλα όσα μπορείς να αγοράσεις με αυτά, αλλά είναι ακόμα

καλύτερο να σταματάς κάπου κάπου για να βεβαιωθείς ότι δεν έχεις χάσει όλα όσα δεν μπορείς να αγοράσεις.

ΤΖΟΡΤΖ ΛΟΡΙΜΕΡ (1867–1937),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΣ

Αν έχεις χρήματα, μπορείς να βάλεις μέχρι και τον διάβολο να σου γυρνάει τη μυλόπετρα.

ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Εφόσον δεν υπάρχει χρήμα στην ποίηση, τότε δεν υπάρχει ποίηση στο χρήμα.

ΡΟΜΠΕΡΤ ΓΚΡΕΪΒΣ (1895–1985),
ΑΓΓΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἡ πενία πολλῶν ἐστὶν ἐνδεής, ἡ δ' ἀπληστία πάντων.

(Της φτώχειας της λείπουν πολλά, της απληστίας τα πάντα.)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ (384–322 π.Χ.),
ΕΛΛΗΝΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ

Άλλο ένα καλό που έχει το να είσαι φτωχός είναι πως, όταν φτάσεις τα εβδομήντα, τα παιδιά σου

δεν θα χρειαστεί να σε βγάλουν τρελό για να σου πάρουν τη διαχείριση της περιουσίας.

ΓΟΥΝΤΙ ΑΛΕΝ (Γ. 1935), ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΗΘΟΠΟΙΟΣ
ΚΑΙ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Όταν το ζήτημα έχει να κάνει με το χρήμα, όλοι πιστεύουν στον ίδιο Θεό.

ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ (1694–1778),
ΓΑΛΛΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Το να δανείζεσαι δεν είναι πολύ καλύτερο από το να ζητιανεύεις. Αντίστοιχα, το να δανείζεις με τόκο δεν είναι πολύ καλύτερο από το να κλέβεις.

ΝΤΟΡΙΣ ΛΕΣΙΝΓΚ (Γ. 1919),
ΒΡΕΤΑΝΙΔΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ, ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ

Δεν γνωρίζω κάτι πιο καταφρονητέο και αξιολύπητο από έναν άνθρωπο που αφιερώνει όλες τις ώρες της ημέρας του για να βγάζει χρήματα για χάρη των χρημάτων.

ΤΖΟΝ ΡΟΚΦΕΛΕΡ (1839–1937),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΣ

Οι άνθρωποι δανείζουν μόνο στους πλούσιους.

ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Μην δανείζεσαι ποτέ από γείτονα ή από φίλο.
Προτίμησε να δανείζεσαι από κάποιον ξένο που,
μόλις τον ξεπληρώσεις, δεν θα τον ξανακούσεις
ποτέ να σου μιλάει για το χρέος σου.

ΟΥΙΛΙΑΜ ΣΕΣΙΑ (1521–1598), ΑΓΓΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

Οι άνθρωποι δεν μπορούν να ζήσουν δανείζοντας
ο ένας στον άλλον.

ΤΖΟΝ ΡΑΣΚΙΝ (1819–1900),
ΒΡΕΤΑΝΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ, ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΕΧΝΗΣ

Τα χρέη είναι η γόνιμη μήτρα της αφροσύνης και
του εγκλήματος.

ΜΠΕΝΤΖΑΜΙΝ ΝΤΙΣΠΕΪΛΙ (1804–1881),
ΒΡΕΤΑΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

Μην είσαι απ' αυτούς που θυμούνται και το τελευταίο σεντς που δάνεισαν, αλλά ξεχνούν όλα όσα χρωστούν.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

Να προτιμάς πάντα να δανείζεσαι από απαισιόδοξους: ποτέ δεν περιμένουν να τα πάρουν πίσω.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

Το χρέος και το ψέμα πάνε χέρι χέρι.

ΦΡΑΝΣΟΥΑ ΡΑΜΠΕΛΕ (ΠΕΡ. 1494–1533),
ΓΑΛΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Αν θες να απαλλαγείς για πάντα από έναν ενοχλητικό επισκέπτη, δώσ' του δανεικά.

ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ (1706–1790),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ

Το μικρό χρέος κάνει τον άλλο οφειλέτη σου· το μεγάλο, εχθρό σου.

ΣΕΝΕΚΑΣ Ο ΝΕΟΤΕΡΟΣ (ΠΕΡ. 4 Π.Χ.–65 Μ.Χ.),
ΡΩΜΑΙΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΚΑΙ ΤΡΑΓΩΔΟΣ

Τὰ δάνεια δούλους τοὺς ἐλευθέρους ποιεῖ.

(Τα χρέη κάνουν τους ελεύθερους ανθρώπους δούλους.)

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ (4ΟΣ ΑΙΩΝΑΣ Π.Χ.),
ΕΛΛΗΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ

Πλούσιοι πτωχῶν ἄρξουσιν, καὶ οἰκέται ἰδίοις δεσπόταις δανιοῦσιν.

(Οἱ πλούσιοι ἐξουσιάζουν τοὺς φτωχοὺς· κι αὐτοὶ που δανερίζονται εἶναι δούλοι τῶν δανειστῶν τοὺς.)

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ 22:7

Οἱ πιστωτές ἔχουν καλύτερη μνήμη ἀπὸ τοὺς οφειλότες. Επιπλέον, εἶναι πολὺ καχύποπτο εἶδος, ξέρουν νὰ παρατηροῦν τὶς μέρες καὶ τὶς εποχές.

BENIAMIN ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ (1706–1790),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ

Θα εἶναι αἰωνίως σκλάβος ὅποιος δὲν ξέρει νὰ ζεῖ με λίγα.

ΟΡΑΤΙΟΣ (65 π.Χ.–8 π.Χ.),
ΛΑΤΙΝΟΣ ΛΥΡΙΚΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἀν χρωστάς σὲ μια τράπεζα ἑκατὸ λίρες, ἔχει πρόβλημα. Ἀν χρωστάς ἓνα ἑκατομμύριο, τότε τὸ πρόβλημα τὸ ἔχει ἐκεῖνη.

ΤΖΟΝ ΜΕΪΝΑΡΝΤ ΚΕΪΝΣ (1883–1946),
ΒΡΕΤΑΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

Ποτέ μην παντρεύεσαι για τα λεφτά. Αν τα δανειστείς, θα σου στοιχίσει λιγότερο.

ΣΚΟΤΣΕΖΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Όποιος συγκρατεί τις ορέξεις του δεν γνωρίζει τι θα πει χρέος.

ΚΙΝΕΖΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Δεν υπάρχει ελεύθερο ή όμορφο σπιτικό που να στηρίζεται στα δανεικά και το χρέος.

ΧΕΝΡΙΚ ΙΨΕΝ (1828–1906),
ΝΟΡΒΗΓΟΣ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΟΣ

Ένα ανεξόφλητο χρέος παραμένει ανεξόφλητο ακόμα κι αν ξεχαστεί.

ΙΡΛΑΝΔΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Είναι καλύτερο να έχεις σταθερό εισόδημα από το να είσαι γοητευτικός.

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΑΝΤ (1854–1900),
ΙΡΛΑΝΔΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Όταν κάποιος είναι ερωτευμένος ή χρωστάει, άλλος έχει την πρωτοβουλία των κινήσεων.

ΜΠΙΛ ΜΠΑΛΑΝΣ (1918–2004),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ

Δεν υπάρχει πιο φτωχός από αυτόν που χρωστάει.

ΤΟΜΑΣ ΦΟΥΛΕΡ (1608–1661),
ΑΓΓΛΟΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ

Όταν το κρέας είναι ακριβό, η υπομονή είναι φτηνή.

ΑΡΑΒΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Οι υποσχέσεις φέρνουν χρέη και τα χρέη υποσχέσεις.

ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Για να δανειστείς χρήματα –μιλάμε για πολλά χρήματα–, πρέπει να έχεις τα μαλλιά σου χτενισμένα με συγκεκριμένο τρόπο, να περπατάς με συγκεκριμένο τρόπο και να αποπνέεις έναν αέρα σοβαρότητας και μεγαλείου – κάτι σαν την ατμόσφαιρα γοτθικού καθεδρικού.

ΣΤΙΒΕΝ ΛΙΚΟΚ (1869–1944),
ΚΑΝΑΔΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ

Αυτός που δεν χρωστάει μπορεί να κοιτάζει όλο τον κόσμο στα μάτια.

ΧΕΝΡΙ ΛΟΝΓΚΦΕΛΟΟΥ (1807–1882), ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Αληθινά φτωχός είναι αυτός που έχει ανάγκη έναν κακό άνθρωπο.

ΑΡΑΒΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Ο μόνος άνθρωπος που στις δυσκολίες σου βρίσκεται πιο κοντά σου από τον φίλο σου είναι ο πιστωτής σου.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

Αγόρασε αυτά που δεν χρειάζεσαι και πολύ γρήγορα θα αναγκαστείς να πουλήσεις τα απαραίτητα.

ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ (1706–1790),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΦΕΥΡΕΤΗΣ

Οι τράπεζες προσλαμβάνουν για στελέχη βαρετούς ανθρώπους και τους μαθαίνουν να είναι ακόμα πιο βαρετοί. Αν δείχνουν συντηρητικοί, αυτό συμβαίνει επειδή –σπανίως– τα δάνεια που χορηγούν μένουν ανεξόφλητα. Όμως οι τραπεζίτες μόνο συντηρη-

τικοί δεν είναι. Είναι εξαιρετικά ικανοί να εξαπατούν τους άλλους κρύβοντας κάτω από το χαλί την πιθανότητα μιας τεράστιας, ολέθριας οικονομικής κατάρρευσης.

ΝΑΣΙΜ ΝΙΚΟΛΑΣ ΤΑΛΕΜΠ (Γ. 1960),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΛΙΒΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

Υπάρχουν πολλοί τρόποι να προσδεύσεις στη ζωή σου. Ο πρώτος είναι τόσο βασικός που ντρέπομαι ακόμα και να τον πω: Ξόδεψε λιγότερα απ' όσα βγάζεις.

ΠΟΛ ΚΑΙΔΕΡΟ (Γ. 1955),
ΑΥΣΤΡΑΛΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΝΑΛΥΤΗΣ

Ποτέ μην καταφεύγεις στο χρέος: Αυτός που δεν καταφέρνει να ζήσει με είκοσι λίρες τον χρόνο δεν μπορεί να ζήσει ούτε με σαράντα.

ΤΖΟΡΤΖ ΧΕΡΜΠΕΡΤ (1593–1633),
ΟΥΑΛΟΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Όταν πας στην αγορά, χρησιμοποίησε τα μάτια σου, όχι τ' αυτιά σου.

ΤΣΕΧΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Η τράπεζα είναι το μέρος όπου σου δίνουν μια ομπρέλα με καλό καιρό για να σ' τη γυρέψουν πίσω όταν αρχίσει να βρέχει.

ΡΟΜΠΕΡΤ ΦΡΟΣΤ (1874–1963), ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Θυμάται κανείς την εποχή που οι άνθρωποι τα έβγαζαν πέρα χωρίς να αγοράζουν πράγματα που τους φαίνονταν πολύ ακριβά;

ΚΙΝ ΧΑΜΠΑΡΝΤ (1868–1930),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΟΣ

Η τράπεζα είναι το μέρος όπου σου δανείζουν χρήματα, αρκεί να τους αποδείξεις ότι δεν τα χρειάζεσαι.

ΜΠΟΜΠ ΧΟΟΥΠ (1903–2003),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΚΩΜΙΚΟΣ

Αν εξαιρέσεις τους απατεώνες που δανείζονται χρήματα που δεν δικαιούνται και τις χήρες που τους αρέσει να βλέπουν όμορφους νεαρούς πίσω από το γκισέ, δεν νομίζω ότι υπάρχει λογικός άνθρωπος που να έχει περάσει καλά σε μια τράπεζα.

ΜΑΡΤΙΝ ΜΑΓΙΕΡ (Γ. 1928),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Αν πιστεύεις ότι κανείς δεν νοιάζεται αν ζεις ή αν πέθανες, δοκίμασε να αφήσεις απλήρωτες κάνα δυο δόσεις του δανείου σου.

ΕΡΛ ΟΥΙΛΣΟΝ (1907–1987),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΣ

Οι τραπεζίτες είναι σαν όλους τους άλλους ανθρώπους, μόνο που είναι πολύ πιο πλούσιοι.

ΟΓΚΝΤΕΝ ΝΑΣ (1902–1971),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Πολύ χειρότερο από το να κλέβεις μια τράπεζα είναι να ιδρύεις μια τράπεζα.

ΜΠΕΡΤΟΛΤ ΜΠΡΕΧΤ (1898–1956),
ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΟΣ,
ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ

Πιστεύω ότι τα τραπεζικά ιδρύματα είναι πιο επικίνδυνα για τις ελευθερίες μας απ' ό,τι η εξουσία, η αστυνομία και ο στρατός μαζί.

ΤΟΜΑΣ ΤΖΕΦΕΡΣΟΝ (1743–1826),
3ΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΩΝ Η.Π.Α.

Ο μόνος λόγος που πάρα πολλά αμερικανικά νοικοκυριά δεν διαθέτουν ελέφαντες είναι επειδή δεν έχει εμφανιστεί κάποιος να τους τα πλασάρει χωρίς προκαταβολή και με πολλές χαμηλότοκες δόσεις.

ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΤΙΡΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ *MAD*

Η επιτήδευση είναι η μάταιη και γελοία απόπειρα της φτώχειας να υποδυθεί τον πλούτο.

ΓΙΟΧΑΝ ΚΑΣΠΑΡ ΛΑΒΑΤΕΡ (1741–1801),
ΕΛΒΕΤΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Η ευγένεια δεν πουλιέται στο παζάρι.

ΠΑΡΟΙΜΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ

Ένα μέρος της τύχης έγκειται στο να μην αποκτάς αυτό που νόμιζες ότι ήθελες, αλλά να αποκτάς αυτό που έχεις, το οποίο, όταν το αποκτήσεις, ίσως έχεις την οξυδέρκεια να διαπιστώσεις ότι είναι αυτό που, αν ήξερες, θα είχες θελήσει εξαρχής.

ΓΚΑΡΙΣΟΝ ΚΙΛΟΡ (Γ. 1942),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

Η οικονομία είναι η μισή μάχη της ζωής· δεν είναι

δύσκολο τόσο να βγάλεις χρήματα, όσο να τα ξοδέψεις σωστά.

ΤΣΑΡΛΣ ΧΑΝΤΟΝ ΣΠΕΡΤΖΙΟΝ (1834–1892),
ΒΡΕΤΑΝΟΣ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΑΣ

Μπορείς να φορέσεις φουστάνι στον πίθηκο, αλλά πάλι πίθηκος θα μείνει.

ΠΑΚΙΣΤΑΝΙΚΗ ΠΑΡΟΙΜΙΑ

Ένας τρόπος για να λυθεί το κυκλοφοριακό πρόβλημα της πόλης θα ήταν να ισχύσει ένας νόμος που θα επέτρεπε μόνο στα εξοφλημένα αυτοκίνητα να χρησιμοποιούν τους αυτοκινητόδρομους.

ΟΥΙΛ ΡΟΤΖΕΡΣ (1879–1935),
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΚΩΜΙΚΟΣ

Να αγοράζεις μόνο ένα προϊόν για το οποίο πιστεύεις ότι θα είσαι απόλυτα ικανοποιημένος που θα το έχεις σε περίπτωση που η αγορά κλείσει για δέκα χρόνια.

ΟΥΟΡΕΝ ΜΠΑΦΕΤ (Γ. 1930), ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ
ΜΕΓΑΛΟΕΠΕΝΔΥΤΗΣ

Σήμερα υπάρχουν τριών ειδών άνθρωποι: αυτοί που έχουν, αυτοί που δεν έχουν και αυτοί που δεν έχουν πληρώσει γι' αυτά που έχουν.

ΕΡΑ ΟΥΙΛΣΟΝ (1907–1987), ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΣ

Απόλαυσε τη ζωή σου και μην τη συγκρίνεις με κα-
θενός άλλου.

ΝΙΚΟΛΑ ΝΤΕ ΚΟΝΤΟΡΣΕ (1743–1794),
ΓΑΛΛΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ

Πάνε οι παλιές καλές εποχές που οι άνθρωποι
σταματούσαν τα ψώνια για τα Χριστούγεννα όταν
τους τέλειωναν τα λεφτά.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ

Διαβάστε τη συνέχεια στο βιβλίο.